

THESES OECONOMICÆ,

Qvas

*Consent. Ampl. Facult. Philos. in Reg. Acad.
Aboënsi,*

Sub MODERAMINE

VIRI C.

D^N. ALGOTHI A.
SCARIN

Hist. & Philos. Civil. PROFESS. Ordin.

AUCTOR

SAMUEL CHYDENIUS

O. B.

PRO GRADU

Ventilandas sistit die 16 Decembris;

MDCCXLVII.

ABOÆ, Exc. JOH. KÆMPE, R. Ac. Typ.

Domino AUCTORI.

Μή ποτε εὐπετέως καὶ ἄλλῃ καλεπτοῖο πόνοιό
 Οὐδενὶ τῶν βεβλήων τι ἴδω θεὸς αἰθέρα ναιῶν.
 Εὐ διὸ κ' εὐφραδέως ἔφαθ' ἐσώπαλαί ἱς Αἰοιδῶν·
 Θῆκε καὶ ἄθλ' Ἀρετῇ ἐνὶ τοῖς κρημνώδεσι κάρσι,
 Ταῦτ', ἅ' ὑπεργὰ δαφύρῃ, ὅλι πειράμεν' οἶδας,
 Τῶνεκα Ἀυραϊκαῖς ἀδόλως Μωυσῆσι παρέσσι,
 Εὐπλοκαμαῖς, Ττ' σφῶς ἔρδειςγε ΧΤΔΗΝΙ' ἐταῖρε,
 Τάρβει δ' ὅδε πόνυς πόνοι ἅψ' ἑψῆσαι κάρηας
 Ἄνθεσι ἐίριανοῖς· Εγὼ ἄφθιπον εὐχομαι ὄλβον!
 Εὐσεβία κλέθ', ἥδ' ἀρετὴ καὶ κῦδ' ὀπιηδοῖ
 Φίλε ΚΤΔΗΝΙΑΔΕΣ, πὶ δὲ κάλλιον Ἀνδρῶνεν εἴη
 Φιλοθῶν, ἥ ἐν θραυνοῖς κλέθ' ἰωδλόν ἀρέθαι;

συχάριον ἔγρ'

M. PEITHZIUS

Communist. in G. Carleby.

THESES. I.

Oeconomica prudentia, quæ absolvitur scientia opes acquirendi, conservandi & rite dispensandi, tutissimam pandit viam ad felicitatem civilem obtinendam. Unde constat, illos, qui studiis oeconomicis strenuam & publico utilem navant operam, in republ. maximi fieri debere.

THESES. II.

Studium Oeconomix cum parvi olim fecerint gentes arctox, maluerintque armis suis externos terrere & rapto vivere, quam terram colendo, metallâ effodiendo, fabricas instruendo & mercaturam exercendo, sibi suisque affluentiam & dignitatem comparare, non mirum, quod patriam non magis uberem & sæcundam illi suis posteris reliquerint, quam seqvioris ævi monachi, qui, speculationibus suis indulgentes, eruditum omnia alia, quam quæ homines servi & plebeji, discere & scire debere, existimarunt.

THESES. III.

Quatuor imprimis sunt fundi proventuum, ex quibus salus reipubl. erit derivanda. Primum sibi
A 2 ven.

4 vindicat locum *AGRICULTURA*. Etenim non solum antiquissima est; (*) verum etiam ita necessaria, ut illa deficiente, reliqui ditescendi fontes ægre locum inveniant. Secundo ordine quæ ponatur, digna est *METALLURGIA*: Tertium sibi gradum vindicant *OPIFICIA*, & quartum denique *MERCATURA*. Hæc quo magis profunt suis cultoribus & cum humanitate (**) iustitiæque arctiore fœdere sunt conjuncta, tanto studium illorum impensius laudari commendarique conveniens erit.

(*) *Antiquissimum vitæ sustinendæ genus agricultura erit, si eodem, ut conveniens est, venationem utramque, aquaticam & terrestrem retuleris; item hortensem curam. Ex hisce autem quicquid opes acquirere velit, ad tempus, locum, gentis & regionis genium attendere, & omnia, quæ his spectant, optime callere debet.* (**) *Genesi. III. 17, 18, 19.*
THES. IV.

QUod prærogativæ illæ, quas larga manu patriæ nostræ concessit natura, ad hæc & proxima usque tempora, in tenebris latuerint, id non tam pigritiæ, stupiditatis aut belluino vitæ generi majorum nostrorum, sicut opinari velle videtur *TACITUS*, sed potius invidiæ & improbitatis gentium vicinarum adscribi debet.

THES. V.
QUemadmodum unaquæque regio, suis semper affligitur difficultatibus, & variarum rerum laborat penuria; non enim omnis fert omnia tellus; ita omnis e contrario etiam infelicissima orbis plaga suis a natura donata est muneribus atque prærogativis; quæ si in usus hominum recte converterentur, ad incolæ regio-

regionis alendos & ditandos sufficerent. Quod autem plurima loca adhuc videamus, in quibus nullum humani cultus vestigium apparet, id non indoli & constitutioni regionum, neque inclementiae cœli semper; sed aliorum, qui hodie sunt, civium *imperitiæ*, qui locorum vitia quæsitis arte remediis mollire nesciunt; aliorum, eorumque multo plurium *desidiæ* & denique illorum, qui opus faciunt, *paucitati*, tribuamus necesse est.

THES. VI.

SI millies millena robora virorum, quæ in bellis pereunt, olim & hodie imperantium ambitio ut & æmulatio rei rusticæ excolendæ accommodarent, eisdemque ad propagationem generis sui, instituto naturæ convenienter proferendam, veterum more, præmiis propositis invitarent (*) non dubito quin orbis loca quævis, etiam inhospita, si non magnificè, saltem ad sufficientiam inhabitarentur.

(*) *In comitiis, quæ hodie sunt, perillustrem gentis nostræ CIVEM repræsentasse designationem regni ordinibus, quomodo non multo cum impendio fundari sustinerique possint militum seminaria, a præside meo, cui ab auctore nuper designatio ad legendum illa fuit communicata, bisce diebus audiui. Apud Judæos, Græcos, Germanos, & quidem præcipue Romanos, ad replenda multa, sed legitima prole rempubl., præmiis & augustis privilegiis invitatos fuisse cives, dissertatio de conjugiiis non liberis doctiss. Dn. Wallini apud nos nuper habita, pluribus testaturum facit.*

THES. VII.

SI quæ alia regio, certe LAPPONIA a multis habetur

betur inhabitabilis, imprimis ob frigus agriculturæ inimicum. Illi verò, qui ad arbitrium, non rei veritatem sic quidem judicant, certe non didicerunt, posse multas alias esse perfectiones, quibus hæc abundat terra, quæque ad defectum hunc compensandum egregiè sufficiunt.

THES. VIII.

Nimis prolixum foret omnia commoda, quæ præcæteris regionibus possidet *LAPPONIA*, enumerare. Sufficiat memorasse *RANGIFEROS*, animalia in illa gente frequentissima & septentrioni nostro propria; quæ vestimenta & alimenta & cætera ad vitæ sufficientiam necessaria exteris (*) & indigenis apportant. Ministerio prolifici animalis illius per altissimos eodemque late patentes nivium cumulos vehi moris est summa cum celeritate. Quin, neque frigus hoc armentum timet, neque convectio opus habet pabulo tempore hiemali.

[*] *Togas villosas e pelle Renorum confectas (Suetice Lappo muddar) exteris, etiam Romanis usurpatas fuisse, JULIUM CÆSAREM ipsum testem conf. itemque JORNANDEM & P. VARNEFRIDUM, qui de Scrito-Fennis Suetbiæ (Suehans) testatur, quod pellium decorâ nigridine istâ vestiti incesse-
rint.*

THES. IX.

Licet vana spe semet oblectare, non dicam ludere & frustrari velle alios videri possint, qui frigus nocturnum, quod tempore æstivo fruges depascit, penitus ex hoc gelido septentrione profligari posse gloriantur. Id hominum rei rusticæ peritissimorum suffragio constat tamen, adhibita prudentia & diligentia, ad non minimam partem, posse mitigari vim frigoris,

imo

7
imo in *LAPPONIA* quoque ejusmodi loca inveniri, quæ ipsa natura in tuto collocavit, quæque ideo agriculturæ promovendæ commoda & probe affecta videri poterint.

THES. X.

SI paludes musco squalentes prataque uliginosa, quibus *LAPPONIA*, nostraque, quæ hodie est, frugalis *FINLANDIA* affatim scatet, derivationibus aquarum ultro citroque factis exsiccarentur, amnes multi, aquæ defluentis ope ministerioque navigabiles evaderent & effœta gelu pagorum villarumque nomina (*Stofindåsten*) in tabulis rationum publicarum omnem non hodie paginam implerent.

THES. XI.

Hypothesis, quæ, orbis habitabilis senio raptim detrimento, juventam nescio quam firmam an vero infirmam, eidem nuperrime restituit, quam in scholis philosophorum, præsertim *historicorum*, existimationem inveniet, dies docebit. Id docet experientia, ab illuvie aquarum, a natura exsiccante, parum hucusque genti nostræ prospectum esse. Interim si ad restituendam terræ suam ubertatem, potentiam eandem bonitatemque, quam *Ægypto TRAJANIS*, quorum interest apud nos quoque conferre vellent, sterilitatis suæ præsentem conditionem brevi immutaturam, alimentorumque in usum humanum, regionem vix concipi posse aliam feraciorem, credibile est.

THES. XII.

AD æquilibrem alpium summitatem, sive ascenderit aquæ superficies olim, sive non adscenderit, id sapientiæ & bonitati divinæ, qui ab illis longe non absumus *Fenni & Lappones* in acceptum omnino referimus,

mus, quod iisdem montium jugis, nobis nostroque
solo, adversus aquilonaris venti marisque levitiam,
castellorum supercilio isto egregie pro pexerit.

THES. XIII.

Quantæ necessitatis merx sit è pinis destillata resi-
na, illi, qui maritimo itinere merces ultro ci-
troque transportare solent, optime norunt. Tanto
vero a prodigientia & abusu pinetorum suorum ma-
gis se continere deberent Ostrobotniæ & Lapponiæ
cives mei, si rei familiaris suæ ruinam avertere ve-
lint, quanto de gentibus illis, quæ præ cæteris peri-
tia & usu navigandi sunt insignes, id certo certius
constet, quod pinetis plerumque distituantur.

THES. XII.

Arborum & animalium apta genera, pro condi-
tione regionis, natura produxit. Quin alendis au-
gendisque seminibus sufficeret terra nostra, neque du-
bitari potest, imprimis si loca ad agriculturam magis
idonea eligerent coloni, eademque non effecti soli
diligentia & cultura, qua decet, meliores efficere
studerent. (conf. §. IX.)

THES. XV.

Frumentandi ratio, quam concæde arborum facta & in-
censâ, invexere sedium harum coloni antiquissimi,
nobisque posteris usque hodie continuari moris est,
quantum hodie commoditati & ignaviæ privatim ve-
lificari videtur, tantum publicæ rei incremento olim
noxiam futuram esse, non conjectura sed oculis pro-
pe comperta res est.

THES. XVI.

TRito quidem dicitur proverbio: *suum cuique pul-
crum*

trum esse; verum non obstat illud tamen, quo minus indies accrescens, apud mulierculas præsertim, ambitiosa fames exoticarum mercium, ad malorum, quæ nos publice & privatim vexant, cumulum immane quantum conferat.

THES. XVII.

Indiæ gentes cum gemino oculo se videre ajunt; *Europeos* vero oculo non nisi uno rerum naturam adspicere; rectene an secus judicent nos non dicimus. Quod otiosis litigiosisque literatoribus oppleri civitatem suam nolit *Sinensium* Imperator, eosque penes se modo sapientes degere hospitarique velit, qui medicinæ & œconomiæ studio apprime dediti sint, in eo certe nostris hominibus, qui œconomiam inter artes illiberales referunt, illum acutum magis cernere, censendum est.

In modum corollar. subjiciuntur Theses sequentes.

I. Spiritus agunt in corpora.

II. Corpora sunt idearum suarum in spiritibus causæ.

III. Anima & corpus in se mutuo influunt.

IV. Systema harmoniæ præstabilitæ com-

commercium inter mentem & corpus ex iis explicat principiis, quæ omnem de existentia corporum certitudinem evertere velle videntur.

Soli Deo Gloria.

